

Ekonomiska kommentarer

Storbankernas pelare 1-krav kommer att öka

Tomas Edlund

Författaren är verksam vid Riksbankens avdelning för finansiell stabilitet

Svenska storbanker behöver sedan en lång tid tillbaka uppfylla flera olika sorters kapitalkrav. I dagsläget brukar dessa ofta delas upp i så kallade pelare 1- och pelare 2-krav. Nyligen beslutade¹ Finansinspektionens styrelse att dagens pelare 2-krav som brukar benämnas "riskviktsgolvet för svenska bolån" kommer att bli ett pelare 1-krav från och med 31 december 2018, vilket är något som Riksbanken välkomnar².

Utöver detta pågår för närvarande ett omfattande lagstiftningsprojekt inom EU som brukar benämnas "bankpaketet". När det arbetet är avslutat kommer det att innebära en del förändringar av det ramverk som styr europeiska bankers kapitalkrav. Även om bankpaketet ännu inte är formellt beslutat av EU-parlamentet är det sannolikt att dess innehåll kommer att medföra ytterligare förändringar av de svenska storbankernas pelare 1- och pelare 2-krav framöver.

I denna ekonomiska kommentar beskriver vi hur svenska storbankers kärnprimärkapitalkrav i pelare 1 och pelare 2 kan komma att förändras och hur storbankernas kärnprimärkapitalnivåer också kan komma att påverkas av dessa förändringar. Huvudbudskapen kan sammanfattas enligt nedan.

- Omvandlingen av pelare 2-kravet "riskviktsgolvet för svenska bolån" till ett pelare-1 krav kommer *inte* att förändra de svenska storbankernas *totala* kärnprimärkapitalkrav eller kärnprimärkapitalnivåer när dessa mäts som andel av bankernas totala tillgångar eller i kronor, däremot kommer andelen pelare 1-krav att öka.
- När pelare 2-kravet "riskviktsgolvet för svenska bolån" omvandlas till ett pelare-1 krav kommer bankernas genomsnittliga riskvikter att öka vilket medför att även deras riskvägda tillgångar kommer att öka³. Detta innebär att storbankernas kapitalnivåer, då de mäts som andel av deras riskvägda tillgångar, kommer att minska. Samtidigt kommer bankernas kapitalkrav, mätt som andel av riskvägda tillgångar, att minska⁴.
- När pelare 1-kraven ökar kommer storbankernas att ställas inför automatiska utdelningsrestriktioner och begränsningar av bonusutbetalningar till anställda i ett tidigare skede än vad som annars hade varit fallet under förutsättning att de inte ökar sina kapitalnivåer.

¹ Finansinspektionens beslut "Riskviktsgolvet för svenska bolåneexponeringar", diarienummer 18-6251.

² Se exempelvis Riksbankens "Remissyttrande om Förslag till förändrad metod för tillämpning av riskviktsgolvet för svenska bolån", DNR 2018-00349 för mer information kring bevekelsegrunderna för detta.

³ Att bankernas genomsnittliga riskvikter kommer att öka är en följd av att de svenska pelare 2-kraven inte alls påverkar de riskvikter som används för att beräkna bankernas riskvägda tillgångar.

⁴ Storbankernas totala kapitalkrav, mätt i kronor, kommer *inte* att ändras men när kapitalkraven beskrivs som en andel av riskvägda tillgångar så kommer denna andel att *minska* då de riskvägda tillgångarna *ökar*.

Banker som är verksamma i Sverige behöver sedan en lång tid tillbaka uppfylla olika typer av kapitalkrav. Idag brukar bankernas kapitalkrav ofta delas upp i så kallade pelare 1- och pelare 2-krav. Denna ekonomiska kommentar beskriver i korthet hur svenska storbankers kärnprimärkapitalkrav är fördelade mellan dessa olika sorters krav och hur kapitalkraven skulle kunna vara utformade om Finansinspektionen i större utsträckning använde pelare 1-krav i stället för pelare 2-krav.

Vad är skillnaden mellan pelare 1- och pelare 2-krav?

Baselkommittén för banktillsyn, som utvecklar och kommer överens om hur regelverk för internationellt aktiva bankers kapitalkrav bör vara utformade, skiljer sedan en tid tillbaka på så kallade pelare 1- och pelare 2-krav. Även om den formella skillnaden mellan dessa olika typer av kapitalkrav kan vara komplex att överblicka så gäller något förenklat att pelare 1-krav är sådana kapitalkrav som samtliga internationellt aktiva banker förväntas uppfylla. Minsta tillåtna storleken på dessa krav har Baselkommittén för banktillsyn dessutom enats om. Utöver detta gäller att nivåerna på bankernas pelare 1-krav ska vara publika⁵ och då en bank inte uppfyller kraven gäller bland annat att banken ska ställas inför automatiska restriktioner som begränsar utdelningar till aktieägare och bonusutbetalningar till anställda.

Pelare 2-krav är å andra sidan tänkta att vara mer specifika för enskilda banker och storleken på dessa bestäms ofta av nationella tillsynsmyndigheter. För närvarande finns ingen global överenskommelse om att bankers pelare 2-krav ska offentliggöras så som det finns för pelare 1-kraven. I många länder är det därför oklart för andra aktörer än banken och tillsynsmyndigheten i landet vilka pelare 2-krav som faktiskt gäller. I Sverige har dock Finansinspektionen sedan en tid valt att publicera svenska storbankers pelare 2-krav på kvartalsbasis. Eventuella brott mot pelare 2-kraven hanteras också olika i olika länder. I allmänhet saknas även de automatiska restriktionerna för aktieutdelningar och bonusutbetalningar till anställda som ska träda i kraft vid brott mot pelare 1-kraven.

En utveckling där internationellt aktiva bankers kapitalkrav till större del består av pelare 1-krav skulle således göra det enklare att jämföra olika banker, bidra till större transparens kring vilka kapitalkrav bankerna verkligen behöver uppfylla och till en ökad tydlighet om vad som händer om en bank inte uppfyller kraven.

Hur stora är svenska storbankers kärnprimärkapitalkrav?

Svenska storbankers kärnprimärkapitalkrav är olika stora och varierar dessutom över tiden. Detta beror delvis på att bankerna har olika stora balansomslutningar och olika typer av utlåning, men även andra faktorer påverkar kapitalkravens storlek.

Utöver uppdelningen i pelare 1- och pelare 2-krav finns det olika sätt att presentera storleken på bankernas kärnprimärkapitalkrav. I denna ekonomiska kommentar har vi valt att presentera de svenska storbankernas sammantagna kärnprimärkapitalkrav och kärnprimärkapital både i förhållande till deras totala tillgångar⁶ och i förhållande till deras riskvägda tillgångar. Bankernas riskvägda tillgångar är ett mått på hur riskfylld deras verksamhet bedöms vara och i beräkningen av dessa ingår så kallade riskvikter. Om riskvikterna ökar så ökar storleken på bankernas riskvägda tillgångar.

För närvarande motsvarar de fyra⁷ storbankernas sammantagna totala kärnprimärkapitalkrav 3,7 procent av deras totala tillgångar. Av dessa utgörs något mindre än hälften av pelare-2 krav. Mer precist gäller att 1,5 procentenheter av de 3,7 procenten är pelare 2-krav, medan resterande 2,2 procentenheter utgörs av pelare 1-krav. Samtidigt har bankerna ett sammantaget kärnprimärkapital motsvarande 4,2 procent av de totala tillgångarna⁸. Med andra ord har storbankerna sammantaget en kapitalnivå på 4,2 procent av deras totala tillgångar, medan deras sammantagna kärnprimärkapitalkrav uppgår till 3,7 procent av deras totala tillgångar.

⁵ I flera fall framgår nivån på pelare 1- kraven direkt i lagtexten.

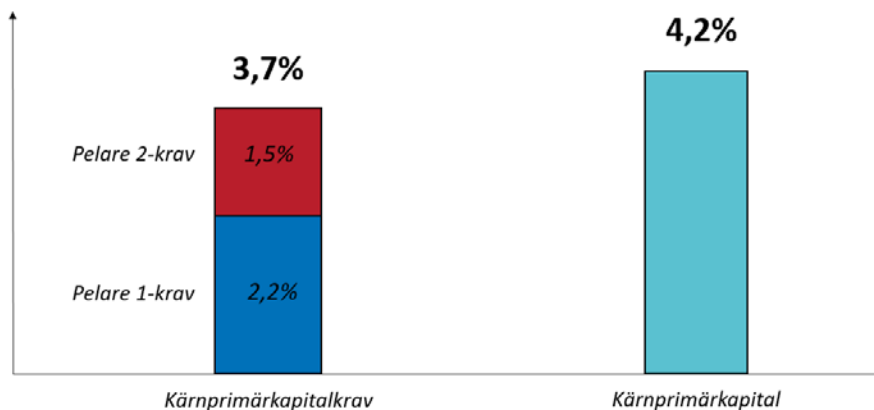
⁶ Med totala tillgångar avses totala exponeringar i bruttosoliditetsmening, det vill säga tillgångar på balansräkningen och vissa delar av tillgångar utanför balansräkningen. Bankernas kapitalnivåer och de kapitalkrav som ställs på banker är i allmänhet *formulerade* som en procentsats av deras riskvägda tillgångar även om det finns flera sätt att *presentera* dessa nivåer och krav.

⁷ I denna ekonomiska kommentar redogörs för de fyra storbankerna Nordea, SEB, Swedbank och Svenska handelsbanken. Om Nordea utesluts från redogörelsen kommer siffrorna i denna ekonomiska kommentar att ändras endast marginellt.

⁸ I vissa fall brukar dessa 4,2 procent beskrivas som bankernas bruttosoliditet.

I bilden nedan illustreras detta.

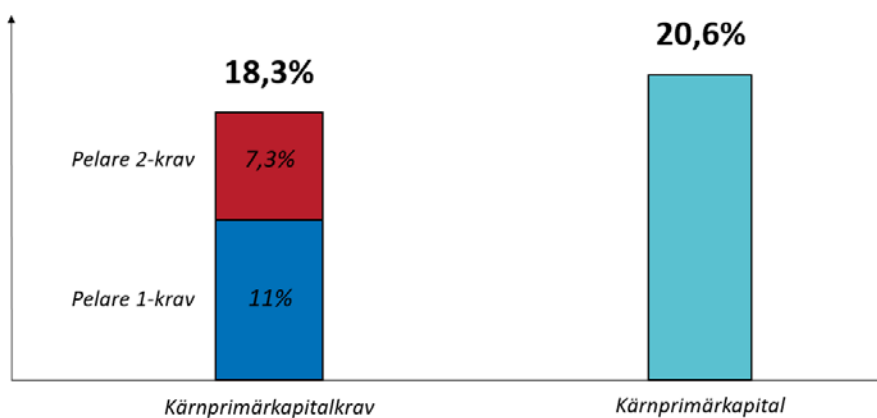
Diagram 1. Svenska storbankers totala kärnprimärkapitalkrav fördelat mellan pelare 1-krav och pelare 2-krav samt svenska storbankers sammantagna kärnprimärkapital (procent av totala tillgångar, andra kvartalet 2018).

Källa: Finansinspektionen, Riksbanken och storbankernas kvartalsrapporter.

Motsvarande siffror för bankernas kärnprimärkapitalkrav och kärnprimärkapital i förhållande till deras riskvägda tillgångar illustreras i bilden nedan.

Diagram 2. Svenska storbankers totala kärnprimärkapitalkrav fördelade mellan pelare 1-krav och pelare 2-krav samt svenska storbankers sammantagna kärnprimärkapital (procent av riskvägda tillgångar, andra kvartalet 2018).

Källa: Finansinspektionen, Riksbanken och storbankernas kvartalsrapporter.

Vad består kärnprimärkapitalkraven av för olika delar?

Utöver uppdelningen i pelare 1- och pelare 2-krav så brukar de svenska storbankernas kärnprimärkapitalkrav delas in i olika beståndsdelar beroende på vilken typ av risk dessa delar är tänkta att täcka.

Kärnprimärkapitalkraven i pelare 1 består av det som brukar benämnas ett minimikrav samt olika buffertkrav.

Pelare 2-kraven för de svenska storbankerna består av flera olika delar. De största pelare 2-kraven är de som brukar benämnas "systemrisk" samt "riskviktsgolvet för svenska bolån". Det sistnämnda är det pelare 2-krav som Finansinspektionens styrelse nyligen beslutat att omvandla till ett pelare 1-krav. En fullständig redogörelse för kärnprimärkapitalkravens olika beståndsdelar finns i tabellen nedan.

Tabell 1. Svenska storbankers sammantagna kapitalkrav fördelade på olika beståndsdelar
Andra kvartalet 2018

Typ av kärnprimärkapitalkrav	Pelare 1-krav, andel av totala tillgångar	Pelare 2-krav, andel av totala tillgångar	Pelare 1-krav, andel av riskvägda tillgångar	Pelare 2-krav, andel av riskvägda tillgångar
Systemrisk		0,41 %		2,0 %
Kapitalkrav norska bolån		0,05 %		0,2 %
Riskviktsgolvet för svenska bolån		0,56 %		2,7 %
Övriga pelare 2-krav		0,22 %		1,1 %
Löptidsjusteringar i IRK-modeller		0,06 %		0,3 %
Pensionsrisk		0,05 %		0,3 %
Ränterisk i bankboken		0,06 %		0,3 %
Kreditrelaterad koncentrationsrisk		0,09 %		0,4 %
Kontracyklisk kapitalbuffert	0,20 %		1,0 %	
Kapitalkonserveringsbuffert	0,51 %		2,5 %	
Systemriskbuffert	0,61 %		3,0 %	
Minimikrav kärnprimärkapital	0,92 %		4,5 %	
Summa kärnprimärkapitalkrav	2,2 %	1,5 %	11 %	7,3 %

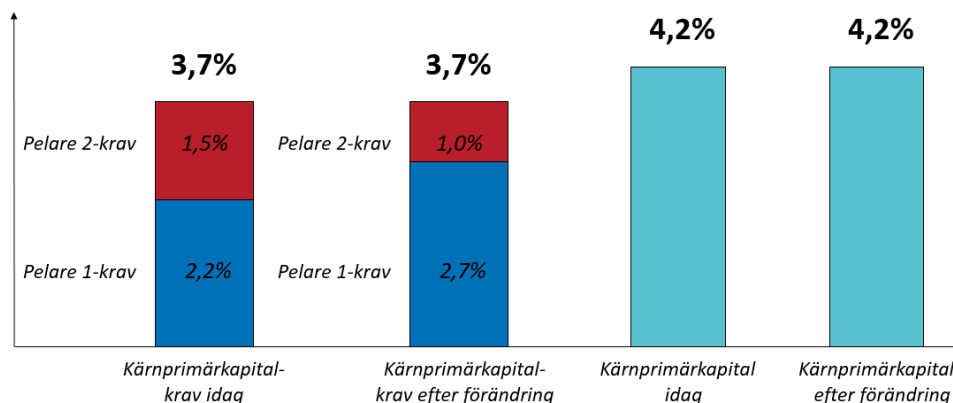
Källa: Finansinspektionen.

Vad händer när riskviktsgolvet för svenska bolån omvandlas från ett pelare 2-krav till ett pelare 1-krav?

När riskviktsgolvet för svenska bolån omvandlas från ett pelare 2-krav till ett pelare 1-krav så kommer storbankernas kapitalkrav och kapitalnivåer att påverkas olika beroende på om dessa är presenterade som andel av totala tillgångar eller som andel av riskvägda tillgångar. Om storbankernas kapitalkrav och kapitalnivåer anges som en procentsats av deras totala tillgångar så innebär omvandlingen av riskviktsgolvet för svenska bolån *ingen* förändring av storbankernas sammantagna totala kärnprimärkapitalkrav eller deras kärnprimärkapitalnivåer. Däremot kommer andelen pelare 1-krav att öka samtidigt som andelen pelare 2-krav minskar.

Om riskviktsgolvet för svenska bolån redan idag skulle omvandlas från ett pelare 2-krav till ett pelare 1-krav skulle det innebära en ökning av storbankernas sammantagna pelare 1-krav med cirka en halv procentenhet, mätt som andel av deras totala tillgångar. Samtidigt kommer storbankernas sammantagna pelare 2-krav att minska med motsvarande procentsats. De förändringar som beskrivits ovan illustreras i bilden nedan.

Diagram 3. Svenska storbankers sammantagna kärnprimärkapitalkrav fördelade mellan pelare 1- och pelare 2-krav före och efter det att riskviktsgolvet för svenska bolån omvandlats från ett pelare 2-krav till ett pelare 1-krav samt svenska storbankers sammantagna kärnprimärkapitalnivå före och efter denna förändring (procent av totala tillgångar, andra kvartalet 2018).

Källa: Finansinspektionen, Riksbanken och storbankernas kvartalsrapporter.

Detta innebär bland annat att avståndet mellan bankernas kärnprimärkapitalnivåer och deras kärnprimärkapitalkrav i pelare 1 kommer att minska förutsatt att bankerna inte ökar sina kärnprimärkapitalnivåer. Därmed kommer banker som inte uppfyller kapitalkraven framöver att ställas inför automatiska utdelningsrestriktioner och begränsningar av bonusutbetalningar till anställda i ett tidigare skede än vad som annars hade varit fallet.

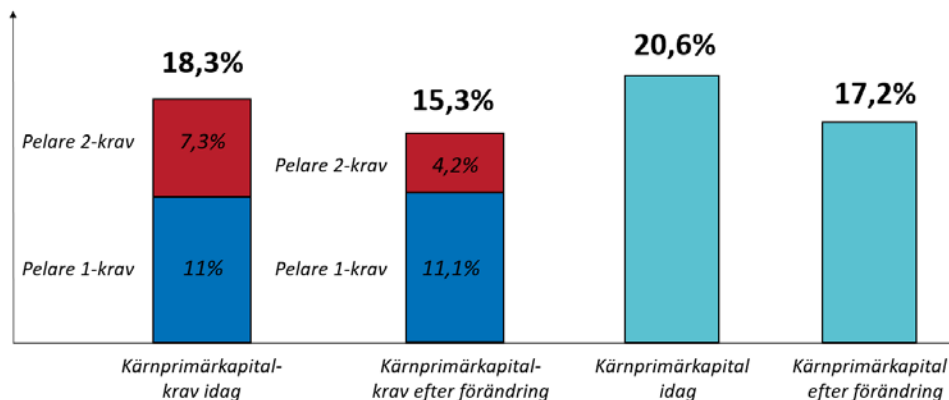
När storbankernas sammantagna kärnprimärkapitalkrav och kärnprimärkapitalnivåer presenteras i förhållande till deras riskvägda tillgångar blir bilden en annan. När riskviktsgolvet för svenska bolån omvandlas från ett pelare 2-krav till ett pelare 1-krav innebär det att vissa av de riskvikter som bankerna använder för att beräkna sina riskvägda tillgångar kommer att öka⁹ som en följd av omvandlingen. Som nämnts inledningsvis kommer storbankernas riskvägda tillgångar då att öka i storlek, vilket leder till att deras kärnprimärkapitalnivåer mätt som andel av deras riskvägda tillgångar kommer att minska.

Sammantaget innebär detta att om storbankernas totala kärnprimärkapitalkrav och deras kärnprimärkapitalnivåer presenteras i förhållande till deras nya riskvägda tillgångar, efter det att riskviktsgolvet för svenska bolån blivit ett pelare 1-krav, så kommer dessa storheter att vara mindre¹⁰ än idag. Detta illustreras i bilden nedan.

⁹ Storbankernas riskvikter, som används i beräkningen, relaterade till svenska bolån kommer att öka från i genomsnitt 6 procent till i genomsnitt 25 procent.

¹⁰ Eftersom kärnprimärkapitalnivån i förhållande till riskvägda tillgångar är kvoten *kärnprimärkapital i kronor/riskvägda tillgångar* uttryckt i procent innebär en ökning av de riskvägda tillgångarna en minskning av kvoten under förutsättning att kärnprimärkapitalet i kronor är oförändrat. Detsamma gäller för kvoten *kärnprimärkapitalkrav i kronor/riskvägda tillgångar*.

Diagram 4. Svenska storbankers sammantagna kärnprimärkapitalkrav fördelade mellan pelare 1- och pelare 2-krav före och efter det att riskviktsgolvet för svenska bolån omvandlats från ett pelare 2-krav till ett pelare 1-krav samt svenska storbankers sammantagna kärnprimärkapitalnivå före och efter denna förändring (procent av riskvägda tillgångar, andra kvartalet 2018).

Källa: Finansinspektionen, Riksbanken och storbankernas kvartalsrapporter.

Kan fler pelare 2-krav komma att omvandlas till pelare 1-krav?

Som nämnts ovan är det Baselkommittén för banktillsyn som sätter standarden för hur regelverken för hur internationellt aktiva bankers kapitalkrav ska vara utformade. För svensk del gäller att dessa överenskommelser delvis implementeras i svensk lagstiftning genom EU-förordningar och EU-direktiv. Detta har fått till följd att om Finansinspektionen i dagsläget vill omvandla vissa av storbankernas pelare 2-krav till pelare 1-krav så krävs ett medgivande från EU-kommissionen. Ett sådant medgivande har Finansinspektionen nyligen fått för omvandlingen av riskviktsgolvet för svenska bolån.

Även om innehållet i det ovan nämnda bankpaketet ännu inte är beslutat är det möjligt att det pelare 2-krav som benämns systemrisk inte längre tillåts vara ett pelare 2-krav efter det att förändringarna i bankpaketet trätt i kraft. Finansinspektionen kan då välja att låta pelare 2-kravet systemrisk utgå eller att omvandla även detta pelare 2-krav till ett pelare 1-krav. Om det sistnämnda sker så kommer storleken på storbankernas totala kärnprimärkapitalkrav och kärnprimärkapitalnivåer att bibehållas i förhållande till totala tillgångar. Endast fördelningen mellan storbankernas pelare 1- och pelare 2-krav kommer att ändras.

En omvandling av pelare 2-kravet systemrisk till ett pelare 1-krav kommer inte att påverka storbankernas riskvägda tillgångar till skillnad från när riskviktsgolvet för svenska bolån blir ett pelare 1-krav. Anledningen till detta är att regelverket är utformat på ett sådant sätt att denna förändring endast kommer att öka andelen pelare 1-krav utan att bankernas riskvägda tillgångar ändras. En omvandling av pelare 2-kravet systemrisk till ett pelare 1 innebär alltså att storbankernas totala kapitalkrav och kapitalnivåer, mätt som andel av riskvägda tillgångar kommer att vara oförändrade.

Referenser

European Commission, "*Fact Sheet :Frequently Asked Questions: Capital requirements (CRR/CRD IV) and resolution framework (BRRD/SRM) amendments*", 23 November 2016.
[http://europa.eu/rapid/press-release MEMO-16-3840_en.htm](http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-3840_en.htm)

Finansinspektionen, "*Beslut, Riskviktgolv för svenska bolåneexponeringar*", 22 augusti 2018.
[https://www.fi.se/contentassets/85100a98bf914e219f4f39bb0a58741d/art458_beslut - 2018-08-22_umottbev.pdf](https://www.fi.se/contentassets/85100a98bf914e219f4f39bb0a58741d/art458_beslut_-_2018-08-22_umottbev.pdf)

Finansinspektionen, "*PM, De svenska bankernas kapitalkrav, andra kvartalet 2018*", 24 augusti 2018.
<https://www.fi.se/contentassets/04683523a43642138f56d7f1a1c00f91/kapitalkrav-sv-banker-2018-kv2.pdf>

Finansinspektionen, "*PM, Kapitalkrav för svenska banker*", 8 maj 2014.
https://www.fi.se/contentassets/f9a0e4c448c2457d90a05467f9caf6c9/kapital_ny3.pdf